

Metodefrihed står over retssikkerhed i forældreevne-sager

■ P1 Dokumentar 16. februar 2012 kl. 14:03 på P1

Hør udsendelse

■ (59:00)

FORÆLDREUNDERSØGELSER I LOVLØST LAND

Når kommuner skal udpege, hvilke forældre der er skadelige for deres egne børn, har de helt frit valg af metode, tidsforbrug og fagpersoner. Der findes nemlig ingen regler for, hvordan de følsomme forældreevneundersøgelser skal foretages, selvom de ofte er helt afgørende i sager, hvor børn fjernes hjemmefra.

Resultatet er, at der er enorme forskelle på, hvor grundige undersøgelser forældrene skal igennem, når de skal have bedømt deres evne til at tage sig af deres egne børn. Selvom undersøgelserne er blevet almindelige i sager om tvangsfjernelse, så findes der ingen minimumskrav til undersøgelserne, som end ikke er nævnt i vores lovgivning.

Derfor er der for eksempel hverken krav om, at de skal udføres af en autoriseret psykolog eller at voksne og barnet skal observeres sammen. Ingen af delene er en selvfølge i kommunerne. Det viser en rundspørge foretaget af P1 Dokumentar.

I rundspørgen giver 61 kommuner vidt forskellige beskrivelser af, hvad en forældreundersøgelse er. Mens nogle kommuner bruger op til en halv million på at observere hele familien på en familieinstitution gennem flere måneder, så klares forældreevneundersøgelsen andre steder for nogle få tusinde kroner af en socialrådgiver på baggrund af de foreliggende sagsakter eller af kommunalt ansatte pædagoger.

Advokater med stor erfaring på området oplever da også stærkt svingende kvalitet i undersøgelserne:

- Det kan være meget overfladisk, det der foregår. De er måske ikke sammen med den pågældende forældre i ret lang tid, og de ser måske slet ikke forældrene i samspil med barnet. Det virker meget utilstrækkelig, siger advokat Bjarne Overmark.

Han har selv repræsenteret en normalt begavet asiatisk kvinde, som forældreundersøgelsen beskrev som retarderet, fordi hun svarede barnligt og primitivt på de spørgsmål, som psykologen stillede hende - simpelthen fordi hun ikke talte ret godt dansk.

Ingen kvalitetskontrol

Formanden for kommunernes socialchefer Ole Pass erkender, at ingen

Tilrettelæggelse:

Tanja Nyrup Madsen,
Thomas Gade, Cathrin
Tromborg, Palle Jensen,
Agnete Seerup

Genudsendelse:

18. februar 2012 kl.
15:03
19. februar 2012 kl.
20:03

Dokumentation og links:

Socialministeriets vejledning
for udarbejdelse af
forældrekompetenceundersøgel

Medvirkende:

Arno Norske, psykolog.

Bente Adolphsen, jurist,
underviser på
socialrådgiveruddannelsen i
Aarhus.

Bjarne Overmark, advokat.

Camilla Christensen, mor til
barn med autisme.

Dennis Ibsen, far til Natasja.

Frode Svendsen,
sekretariatsleder i
Psykolognævnet.

Hanne Manata, socialchef,
Ålborg Kommune.

Henrik Andersen, far til barn
med autisme.

Lars Buurgaard, advokat.

Mona Meelberg, advokat.

nogensinde har undersøgt omfanget eller kvaliteten af forældreundersøgelserne, og at kommunerne heller aldrig selv har lavet nogen form for erfaringsopsamling med, hvilke metoder der virker bedst eller giver den største sikkerhed for, at man finder frem til forældre, der faktisk er skadelige for deres egne børn.

- Jeg afviser ikke, at der kan være behov for en landsdækkende undersøgelse og en gruppering af, hvad der i hvilke situationer er det bedste. Jeg vil bare ikke ønske, at det giver anledning til nogle standardiseringer, for det er problemstillingen alt, alt for mangfoldig til, siger Ole Pass, som også er imod 'en definition helt præcist af, hvad en forældrekompetenceundersøgelse er. Det vil nemlig begrænse kommunernes nødvendige metodefrihed, siger socialchefernes formand til P1 Dokumentar.

Formanden for Folketingets socialudvalg, Özlem Cekic (SF) har imidlertid svært ved at se, hvorfor der skal være forskel på, om forældre får undersøgt deres forældre på Lolland eller i Ringsted. Hun ønsker klare, ens retningslinjer for kommunerne – om nødvendigt ved lov.

- Jeg mener ikke, det er fornuftigt, at man ikke laver nogen faglige retningslinjer for, hvad sådan en undersøgelse skal basere sig på. Det svarer lidt til, at man - når man skal have fjernet et af sine organer - sørger for, at det er en læge, der opererer, og at der bliver taget blodtryk osv., siger hun.

Hun påpeger, at forældreundersøgelserne kan føre direkte til tvangsfjernelse, og at det må skærpe kravene til gennemsigtighed og retssikkerhed omkring undersøgelserne.

- Det her skal kunne beskrives i loven, så man ved, at der er et fagligt fundament for de her undersøgelser, samtidig med, at man som forældre har den retssikkerhed, at man kan få "second" opinion eller klage.

Özlem Cekic mener, at undersøgelserne bør foretages af et tværfagligt team under ledelse af en erfaren psykolog. På den måde sikres det også, at alle sager vurderes af flere øjne.

Rigelig retssikkerhed til forældrene

Som systemet fungerer i dag, nægter Ankestyrelsen at tage stilling til forældreundersøgelsernes kvalitet, fordi loven ikke angiver nogen kvalitetskrav, som man kan bede kommunerne leve op til.

Men kommunerne ser ikke noget problem i, at forældrene hverken kan stille krav til eller klage over indholdet af en forældreundersøgelse. Der er nemlig rigelig adgang til at klage over den afgørelse, som kommunen træffer på baggrund af undersøgelsen, påpeger den mangeårige formand for socialcheferne, Ole Pass.

- De advokater, der repræsenterer familien i de her sager, skal nok vide at skyde på det grundlag, kommunen stiller med. Det er jo det, der typisk indgår i de her sager i børne- og ungeudvalget, at advokaten drager dokumentationsbilagene i tvivl, for at skyde kommunens argumentation ned. Det ligner jo næsten en domstol, det vi har, siger Ole Pass.

Han mener, at advokaterne i alt for høj grad er optaget af forældrenes – og ikke børnenes – retssikkerhed.

Stemplet for evigt

Natasja Ibsen, tidligere tvangsfjernet barn.

Peter Christensen, leder af kommunens børne- og familiecenter.

Søren Friis Smith, psykolog.

I studiet:

Özlem Cekic (SF), formand for Socialudvalget i Folketinget, social-, psykiatri- ligestillings- og boligordfører.

Ole Pass, formand for Foreningen af Danske Socialchefer.

Advokaterne oplever imidlertid, at de taler for døve øren, når de forsøger at rette fejl eller misforståelser i forældreundersøgelserne overfor kommunernes børne- og ungeudvalg:

- Det oplever jeg desværre alt for ofte. Typisk handler det om, at det, der egentlig var løse påstande og gætterier længere tilbage i sagen pludselig fremstår som sandheder i den færdige forældreundersøgelse, siger Mona Melberg, der er advokat med speciale i anbringelsessager.

Er der først sneget sig en fejl ind i en forældreundersøgelse, er det stort set umuligt at få undersøgelsens indhold eller konklusion ændret, fortæller Mona Melberg:

- Det er utrolig svært. Man kan komme med nogle kommentarer. Men det bliver meget sjældent taget særligt seriøst.

Det oplevede syvårige Majas forældre, Camilla Christensen og hendes mand Henrik Andersen, som fortæller i P1 Dokumentar, hvordan de fik deres datter fjernet, da hun var halvandet år.

- Jeg har aldrig følt mig så magtesløs. Aldrig. Det er jo frygteligt. De fjernede jo vores barn helt fra os, husker Majas mor.

Maja havde da også ganske rigtigt svært ved at fastholde øjenkontakt og vanskeligt ved at knytte sig til sine forældre. Hun er nemlig født med autisme. Men den psykolog, der skulle udføre forældreundersøgelsen fejltolkede Majas autistiske træk som en udviklingsforstyrrelse, der skyldtes forældrenes ringe evne til at knytte sig til deres barn. Resultatet blev en tvangs fjernelse, som det tog Majas forældre næsten 6 år at få lavet om på.

- Hele afgørelsen står og falder jo med, at psykologen har vurderet forkert. Så den er jo truffet på et forkert grundlag. Fejlen er begået, og nu må vi og vores datter leve med konsekvenserne, siger Majas far, Henrik Andersen.

Ingen viden om metoder

Majas historie er ikke det eneste eksempel på, at de kommunale undersøgere har overset handicap hos børn. Noget der måske kan undgås, hvis psykologerne får nogle klare retningslinjer for, hvordan de skal undersøge børnene og deres forældre.

For selv når kommunen vælger at bruge en autoriseret psykolog, kan de være på gyngende grund. For ingen har nogensinde undersøgt, hvad der virker bedst, eller om undersøgelserne overhovedet finder frem til de forældre, der faktisk er skadelige for deres egne børn. Derfor er det helt op til den enkelte psykolog selv at prøve sig frem med de metoder, de kender, forklarer psykolog Søren Friis Smith, der selv udfører undersøgelserne:

- Vi psykologer bliver bedt om at gå derud, hvor englens ikke tør træde, når vi laver de her undersøgelser. Vi ved faktisk ikke noget om, hvad der kommer ud af, at undersøgelsernes design er forskelligt. Det kunne være vigtigt og meget interessant at få belyst, siger Søren Friis Smith til P1 Dokumentar.

Sidste sommer formulerede Socialministeriet for første gang vejledende retningslinjer for forældreundersøgelserne. Men vejledningen er ikke er bindende, og det understreges i teksten, at det er frivilligt for kommunerne at følge den, fordi vejledningen ikke knytter sig til nogen

egentlig lovgivning. Ud af de 61 kommuner, der har deltaget i P1 Dokumentars undersøgelse, oplyser én kommune, at man her har ændret procedurer efter den nye vejledning.

Socialminister Karen Hækkerup (S) har ikke ønsket at udtale sig om regeringens holdning til de uregulerede forældreundersøgelser. I sidste uge på grund af travlhed og i denne uge på grund af vinterferie.

© Copyright DR 2012. Materialet må ikke gengives uden tilladelse jævnfør lov om ophavsret.